

СИНДРОМ ЧУТЛИВОЇ ШКІРИ, КЛІНІЧНІ ПРОЯВИ І ЇХ КОРЕКЦІЯ

ЗАЙЧЕНКО Я.О., к.м.н.

ЛНМУ імені Данила Галицького, кафедра дерматології, венерології, м. Львів, Україна

Чутлива, або реактивна, шкіра — це дерматологічне захворювання, що вражає багатьох людей. Чутливу шкіру вважали косметичним станом або ж розглядали як психосоматичний розлад. Однак збільшення проявів чутливої шкіри за останні десятиліття посприяло вивченню даної проблеми. Про це свідчать численні дослідження останніх років: синдром чутливої шкіри має певні причини, є реальним станом і відрізняється від інших шкірних захворювань (9, 15).

Поширеність синдрому чутливої шкіри в Європі висока, приблизно 39 %. Зокрема, у Великій Британії від нього страждають 51,4 % жінок і 38,2 % чоловіків, подібні показники були й у північноамериканських дослідженнях (13, 16).

До механізмів, що лежать в основі проявів синдрому чутливої шкіри, належать підвищена щільність нервових волокон, посилена імунна відповідь або низька епідермальна бар'єрна функція. Ці зміни сприяють активізації реакції на певні фактори. Такими тригерами є стан навколишнього середовища (забруднення, радіація, вплив ультрафіолету, погода), спосіб і режим життя (дієта, використання косметики, вживання алкоголю) або ендогенні розлади (психологічні фактори й емоційний стрес, симптом хронічної втоми) [10, 12].

Через порушення бар'єрної функції шкіри відбувається дисбаланс мікробіому шкіри на користь формування складних грибкових і бактеріальних асоціацій. Такий прояв дисбіозу шкіри призводить до підвищення проникності рогового шару й порушення регуляції імунної відповіді. Вона полягає в зміні співвідношення Th1- і Th2-типів. Отже, відповідно до запальної імунної відповіді спостерігається різка трансдермальна втрата води й зміна рівнів керамідів, а надалі формується стан чутливої шкіри [12, 14]. Численні клінічні й мікробіологічні дослідження підтверджують також кореляційні зв'язки патології шлунково-кишкового тракту, а саме проявів дисбіозу кишечника, із запальними захворюваннями шкіри [1, 2].

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Під спостереженням перебувало 28 пацієнтів, які знаходилися на амбулаторному лікуванні із синдромом чутливої шкіри. Усі пацієнти підлягали комплексному клініко-лабораторному обстеженню. Для встановлення клінічного діагнозу даним пацієнтам використовувалася діагностичний алгоритм синдрому чутливої шкіри [11].

Посів зі шкіри проводився бактеріологічним методом. Дослідження мікробіоценозу кишечника проводили згідно з методичними вказівками щодо мікробіологічної діагностики захворювань, викликаних ентеробактеріями (1984) [3].

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Серед обстежених було 18 (64 %) осіб жіночої статі та 10 (36 %) осіб чоловічої статі віком від 20 до 44 років.

Оскільки чутлива шкіра є станом з високосуб'єктивним компонентом, діагноз, по суті, повинен ґрунтуватися на інтерпретації симптомів, про які повідомляє пацієнт, та оцінці клінічної картини шкірних покривів. За наявності симптомів виключно суб'єктивних, без видимих дерматологічних змін, картина розглядалася нами як така, що має психологічного походження, і ці випадки не включалися в дослідження.

Клінічну картину у 21 (75 %) пацієнта формували наявність еритеми, папули, вираженого ксерозу шкіри, дрібно- й великопластинчастого лущен-

ня, мікроезикація, телеангіектазії. До суб'єктивних ознак входили відчуття свербіж, печіння, поколювання, стягнутості або сухості шкіри. У 7 (25 %) пацієнтів прояви синдрому чутливої шкіри були вторинного характеру. Дані пацієнти в анамнезі мали такі перенесені дерматози, як atopічний дерматит, себореїчний дерматит, кропив'янка.

Відомо, що мікрофлора кишечника людини відіграє важливу роль у підтримці гомеостазу. Головною функцією нормальної мікрофлори кишечника є формування колонізаційної резистентності. Під впливом різних патологічних процесів або екзогенних факторів може розвиватися дисбіоз [4, 5]. Під терміном «дисбіоз» слід розуміти не конкретну патологію, а клініко-лабораторний синдром, що виникає при низці захворювань і клінічних ситуацій і характеризується змінами якісного і/або кількісного складу нормофлори, метаболічними й імунологічними порушеннями і може бути етіологічним фактором і патогенетичним механізмом багатьох патологічних станів [7].

21 (75 %) пацієнту з проявами синдрому чутливої шкіри первинного походження проводили молекулярну діагностику мікробіому кишечника. За результатами обстеження в 15 (71 %) пацієнтів наявний дисбіоз кишечника II ступеня і в 6 (29 %) пацієнтів — дисбіоз кишечника III ступеня.

З лікувальною метою пацієнти дотримувалися певних правил щодо догляду й гігієни шкіри з уживанням продуктів з рН у фізіологічному діапазоні 5,5–6,0. Засоби для чищення шкіри рекомендували без запахів, що містили лише м'які амфотерні або аніонні поверхнево-активні речовини. Правильне зволоження шкіри допомагало відновити й підтримувати її захисний бар'єр. Емоменти рекомендували з невеликою кількістю компонентів, без парфумів і речовин, що можуть подразнювати шкіру (наприклад, сечовина).

Отримані результати щодо проявів дисбіозу кишечника були підставою для корекції порушеного мікробіоценозу кишечника як одного з факторів низки патологічних порушень у наших пацієнтів. При виборі пробіотичного препарату нами враховувалися стійкість пробіотика до технологічних процесів його приготування й зберігання при кімнатній температурі. При застосуванні пробіотик не може руйнуватися при впливі шлункового соку й жовчі, повинен мати здатність до швидкого розмноження і не проявляти патогенні властивості в організмі людини.

Численні наукові праці присвячені вивченню й опису одного з найбільш перспективних пробіотичних мікроорганізмів. Це спорутоворююча лактобактерія *Bacillus coagulans* (*B.coagulans*). Виконуючи в організмі людини функцію пробіотика, вона проходить фазу споруляції і повільно покидає організм, виділяючись

з фекаліями у вигляді спор. Отже, вона не порушує індивідуального складу мікрофлори кишечника. Пробіотик *B.coagulans* покращує мікробіологічний склад кишечника, збільшуючи кількість облигатних мікроорганізмів і витісняючи патогенну флору. Механізми цього виду дії — результат продукції молочної кислоти й індивідуальних бактеріоцинів, а також її імуномодуючим ефектом є стимуляція клітинного й гуморального імунітету [8]. Імуномодуючу дію мають метаболіти, що виділяються бактерією, її клітинною стінкою і спорами. Численні дослідження вказують на важливість імунної системи в патогенезі багатьох захворювань, наявність експериментальних доказів проникнення бактерій та їх спор до лімфатичної системи і взаємодії з імунопетентними клітинами, а також місцеві й системні імуноотропні ефекти пробіотика. Крім цього, *B.coagulans* сприяє перетравленню лактози й має протизапальну та антиоксидантну активність, а також гіпохолестеринемічну дію [6].

В Україні офіційно зареєстрований лікарський препарат, створений на основі спор *B.coagulans*, — **Лактовіт Форте**[®]. До складу препарату входять 120 млн спор *Lactic Acid Bacillus* (*Bacillus coagulans*), оригінальна назва цього мікроорганізму — *Lactobacillus sporogenes* (*L.sporogenes*), а також 1,5 мг фолієвої кислоти і 15 мкг вітаміну В₁₂. Завдяки тому, що *B.coagulans* знаходиться у формі спор, він не руйнується під дією антибіотиків і високої кислотності шлунка, як інші лактобактерії, і успішно доходить до дванадцятипалої кишки, де трансформується в живі вегетативні форми, здатні заповнити дефіцит нормальної мікрофлори.

На відміну від інших пробіотиків **Лактовіт Форте**[®] відновлює слизову оболонку кишечника, що зменшує всмоктування алергенів, стимулює зростання власної мікрофлори, у тому числі біфідобактерій, пригнічує ріст і розмноження патогенної флори (сальмонели, шигели, клостридії, стрептококи). *B.coagulans* має імуномодуючі властивості. У процесі своєї життєдіяльності ці бактерії виділяють вітаміни групи В, які покращують репаративні процеси у слизовій оболонці кишечника, і ферменти, що сприяють розщепленню і перетравленню харчового субстрату до засвоєваних компонентів. Крім того, *B.coagulans* виділяє L(+) молочну кислоту, яка швидко метаболізується й не викликає побічних ефектів на відміну від інших пробіотичних препаратів, що виділяють D(–) молочну кислоту, здатну призвести до розвитку метаболічного ацидозу. Проведені дослідження показали, що на тлі прийому **Лактовіт Форте** протягом 3–4 днів зникали клінічні прояви диспепсії кишечника, відновлювався вміст коротколанцюгових жирних кислот (C2–C6) у калі, на 6–7 дів раніше відновлювалася мікрофлора. Клінічне покращання при використанні молочно-кислих бактерій корелювало з позитив-

ними змінами імунологічних показників. Відновлювалися показники як місцевого, так і загального імунітету: рівень імунoglobulinів А, М, G; активізувалися показники фагоцитозу, знижувався вміст фактора некрозу пухлини альфа [1]. Слід зазначити, що важливу роль відіграють вітаміни В₉ (фолієва кислота) і В₁₂ (ціанокобаламін), які входять до складу **Лактовіт Форте**. Вони беруть активну участь у процесах регуляції кровотворення, стимулюючи синтез гемоглобіну й розподіл імунних клітин, позитивно впливають на функціонування нервової системи, печінки й оновлення епітеліальних клітин слизової оболонки кишечника, сприяють нормалізації обміну жирів, а також метаболізму холестерину й ліпопротеїдів низької щільності, що можуть привести до розвитку і/або прогресування атеросклерозу. Проте нам було цікаве таке поєднання даних вітамінів для призначення нашим пацієнтам із синдромом чутливої шкіри. Даний вітамінний тандем покращує стан шкіри, а саме: вітамін В₁₂ покращує і забезпечує гідрофільність шкіри, зменшує подразнення й почервоніння шкіри; вітамін В₉ покращує синтез амінокислот (метіонін, серин) і знешкоджує вплив ксенобіотиків на організм у цілому. Синергічні зв'язки вітамінів В₉ і В₁₂ беруть участь в утворенні янтарної кислоти, що, у свою чергу, має антимікробну дію, покращує обмінні процеси шкіри, регенераційні процеси шкіри й підсилює антиоксидантну дію.

Враховуючи характеристики даного препарату, ми призначали **Лактовіт Форте**[®] по 1 капсулі за 20 хвилин до їжі 2 рази на добу протягом 30 днів. Після лікування спостерігалася зменшення синдрому чутливої шкіри й у всіх хворих відзначене збільшення кількості облигатної флори — біфідо- і лактобактерій.

ВИСНОВКИ

Синдром чутливої шкіри впливає на мільйони людей у всьому світі, викликаючи численні неприємні відчуття, які негативно впливають на якість життя.

Мікробіом відіграє важливу роль у формуванні проявів патології шкіри й служить потенційною мішенню для лікування. Пробіотики для просування здорового мікробіому можуть позитивно сприяти зменшенню запальних проявів, створенню оптимального балансу імунної активації і запобіганню колонізації патогенними бактеріями. Ми повинні усвідомлювати необхідність виявлення й управління цим станом і покращання якості життя наших пацієнтів.

Алгоритм діагностики й лікування чутливої шкіри може бути важливим допоміжним засобом для дерматологів і мати велику користь для пацієнтів.

Список літератури
знаходиться в редакції ■

ЛАКТОВІТ

Форте

Спорова форма *B. Coagulans* відновлює унікальну мікробіоту всього організму

ПОРУШЕННЯ БАЛАНСУ МІКРОБІОТИ СПРИЯЄ РОЗВИТКУ ГОСТРИХ ТА ХРОНІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Мікробіота шкіри:

- алергія
- акне
- псоріаз
- atopічний дерматит
- рак шкіри

Мікробіота дихальних шляхів:

- порушення природних захисних бар'єрів легень, бронхів, ЛОР-органів

Мікробіота сечостатевої системи:

- кандидози
- бактеріальні вагінози
- ускладнення перебігу вагітності

Мікробіота кишечника:

- метаболічний синдром
- діабет
- ожиріння
- *C. difficile*-асоційована діарея
- колоректальний рак
- запальні захворювання кишечника
- психічні розлади

Лактовіт Форте – захистить мікробіоту!

ПРИЧИН ОБРАТИ ЛАКТОВІТ Форте

- Відновлює власну мікробіоту всього організму
- Має доведену клінічну ефективність та GRAS статус*
- Не порушує баланс власної мікробіоти – повністю виводиться з організму протягом 7 днів після прийому препарату
- Підвищує імунітет та посилює процеси кровотворення
- Тримає під контролем патогенні мікроорганізми – забезпечує санацію кишечника

ЛАКТОВІТ ФОРТЕ Склад. 1 капсула містить фолієвої кислоти 1,5 мг, вітаміну B12 15 мкг, *Lactic Acid Bacillus (Bacillus coagulans (Lb.sporogenes))* 120 мільйонів спор. **Лікарська форма:** капсули. Фармакотерапевтична група: антидіарейні мікробні препарати. Бактерії, що продукують молочну кислоту, комбінації. Код АТХ А07F А51. **Показання.** Лактовіт Форте призначають для лікування дорослих і дітей, віком від 6 місяців, у разі соматичних захворювань, ускладнених дисбактеріозами, що виникли в результаті застосування антибіотиків, сульфаніламідних препаратів та з інших причин; також застосовують в акушерсько-гінекологічній практиці при неспецифічних запальних захворюваннях геніталій та передпологовій підготовці вагітних групи ризику із порушенням чистоти вагінального секрету до III-IV ступеня. **Протипоказання.** Підвищена чутливість до будь-якого з компонентів препарату. Еритремія, еритроцитоз, тромбоемболія, злоякісні новоутворення, злоякісна анемія, нелікований дефіцит кобаламіну; фенілкетонурія; хвороба Лебера (спадкова атрофія зорового нерва). **Виробник:** Мепро Фармасьютикалс Приват Лімітед. **Заявник:** Мілі Хелскере Лімітед, Велика Британія. **Реєстраційне посвідчення** UA/0160/01/01. Наказ МОЗ № 1385 від 08.11.2017.

Повна інструкція із застосування міститься в ІНСТРУКЦІЇ для медичного застосування лікарського засобу. Лікарський засіб має протипоказання і можливі побічні ефекти. Перед застосуванням ознайомтеся, будь-ласка, з інструкцією. *Generally recognized as safe - *B. coagulans* визнаний FDA як безпечний.

Представництво «Мілі Хелскере Лімітед», Велика Британія, в Україні: 01032, м. Київ, бул. Т. Шевченка, 33-Б, тел. (044) 498-13-34

1. Інструкція для медичного застосування препарату Лактовіт Форте. 2. Харченко Н.В. Вивчення ефективності препарату «Лактовіт форте» при хронічних хворобах шлунково-кишкового тракту із синдромом дисбактеріозу кишечника // Сучасна гастроентерологія. — 2007. — № 3(35). — С. 27-30.

3. Высочина И.Л. *B.coagulans* в лечении гастроэнтерологических заболеваний воспалительной и функциональной природы: эффективность с позиций доказательной медицины // Гастроэнтерология. 2018; 52(4): 227-242.

Інформація про лікарський засіб призначена для застосування в професійній діяльності працівників медичної та фармацевтичної галузі

